

«LEGO – ДОШКІЛЬНЯТАМ»

**«РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСОБАМИ LEGO-КОНСТРУЮВАННЯ»**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
1.1. Особливості розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку	6
1.2. Шляхи розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку	9
1.3. LEGO - конструювання як засіб розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку	13
РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ LEGO – КОНСТРУЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	16
2.1. Вивчення первинного рівня сформованості творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку	16
2.2. Методика розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO – конструювання	22
2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження	27
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Докорінні зміни у соціально-економічній, культурній, освітній системах України, пов'язані з побудовою нової української держави, її інтеграцією у світове та європейське співтовариство, зумовили переорієнтацію вимог до її громадянина. На перший план виступають такі риси як адаптованість, креативність, здатність творчо підходити до вирішення будь-яких проблем. У зв'язку з цим, стратегічним завданням, висунутим перед закладами освіти всіх рівнів, є виховання інтелектуальної, ініціативної, соціально мобільної, творчої особистості, відкритої для всього нового, здатної міркувати і знаходити нові, оригінальні, нестандартні шляхи вирішення будь-якої ситуації.

Розвиток творчих здібностей вихованців є пріоритетним завданням і дошкільної освіти, що зазначено у Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні та у чинних освітніх програмах. При цьому найсприятливішим для роботи у цьому напрямку педагоги вважають безпосередньо старший дошкільний вік, оскільки саме у цьому віці інтенсивно розвиваються пізнавальні процеси вихованців - формується образне мислення, творча уява, зорова пам'ять, що сприяють орієнтації дитини в навколишньому світі, допомагають їй легше й швидше «адаптуватися» у нових умовах, знаходити нестандартні рішення навчальних завдань, тобто сприяють становленню дошкільника як творчої особистості. Крім того, старший дошкільний вік є періодом розквіту різних видів діяльності, що мають значні можливості для розвитку творчих здібностей вихованців.

Зауважимо, що проблема розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку не є новою. Так, науковцями досліджено закономірності формування творчих здібностей у дошкільному віці (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Запорожець, О. Ковальов, Г. Костюк, В. Мясичев, С. Рубінштейн та ін.); природа, особливості та умови їх розвитку у різних видах діяльності (С. Архипова, Л. Богоявленська, А. Давидчук, О. Загородько, О. Матюшкін, В. Моляко, С. Пазиненко, Л. Парамонова, Я. Пономарьов,

Г. Терехова, Л. Шульга та ін.). Разом з тим, питанню розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO - конструювання приділено, на наш погляд, не достатньо уваги, що й зумовило вибір теми нашого наукового дослідження.

Метою дослідження є: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність використання LEGO - конструювання у процесі розвитку у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей.

Відповідно до мети визначено основні **завдання** дослідження:

1. Розглянути особливості розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.
2. Охарактеризувати шляхи розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.
3. Теоретично обґрунтувати доцільність використання LEGO - конструювання у процесі розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.
4. Експериментально перевірити ефективність LEGO - конструювання як засобу розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – процес розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – LEGO - конструювання як засіб розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що розвиток творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO - конструювання буде ефективним за таких умов: систематичного залучення вихованців до конструктивної діяльності з LEGO; організації належного середовища та наявності цілеспрямованого психолого-педагогічного впливу з боку вихователя; здійснення індивідуального та диференційованого підходу до вихованців у процесі конструктивної діяльності.

Методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослідження; спостереження; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Особливості розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку

Відомо, що розвиток особистості та її досягнення на життєвому шляху тісно пов'язані з такими індивідуальними особливостями людини, як здібності, що виявляються в діяльності та є умовами її успішного виконання. Здібною до певної діяльності вважають людину, яка швидше й легше за інших опановує діяльність, успішно справляється з вимогами, виявляє ініціативу і творчий підхід.

Так, розрізняють загальні й спеціальні здібності. Загальними називають здібності людини, які певною мірою виявляються у всіх сферах діяльності. До них належать здібності до навчання, праці, загальні розумові здібності (З. Богуславська, В. Крутенький, О. Запорожець, В. Зінченко, Я. Неверович, Н. Поддьяков та ін.). Спеціальними вважають такі здібності, які виявляються лише в певних видах діяльності. Це вокальні, спортивні, музичні, художні, математичні та інші здібності (В. Єзикеєва, Є. Ігнат'єв, В. Кірієнко, О. Ковальов, В. Мухіна, Б. Теплов та ін.). Універсальною ж здібністю, що забезпечує успіх різноманітної діяльності, є здібність до творчості, про наявність у людини якої свідчать створені нею неповторні та оригінальні образи, об'єкти тощо [12].

Зауважимо, що сьогодні не існує єдиного трактування терміну «творчі здібності». Так, наприклад, Б. Теплов під творчими здібностями розуміє певні індивідуально-психологічні особливості, що відрізняють одну людину від іншої, не зводяться до вже наявного у людини запасу навичок і знань, а обумовлюють легкість і швидкість їх придбання; а у роботах В. Дружиніна навпаки підкреслюється нерозривний взаємозв'язок творчих здібностей

індивідуума з вже наявними у нього знаннями, попереднім життєвим досвідом [9]. Згідно з автором, активізація творчих здібностей особистості є необхідною передумовою продуктивного перетворення вже існуючих продуктів свідомості для створення нових. Е. Фромм визначає творчі здібності як «здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях; це спрямованість на відкриття нового і здатність глибокого усвідомлення свого досвіду» [31, с.148]. Ряд авторів взагалі розглядають творчі здібності як здатність до пізнавальної самодіяльності (Л. Большакова, Д. Богоявленська та ін.).

У своїй роботі ми спираємося на дослідження Ю. Грицкової та пропонуємо розуміти під *творчими здібностями* індивідуальні особливості людини, що визначають успішність виконання нею різного роду творчої діяльності, здатність генерувати нові ідеї, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях [9, с.107].

У ході наукового пошуку було встановлено, що сприятливим для розвитку творчих здібностей є старший дошкільний вік, оскільки саме у цей віковий період закладається психологічна основа для творчої діяльності. Дитина цього віку вже має певний досвід практичних дій; вона здатна до перетворення вже існуючих образів та до створення нових продуктів діяльності, що відрізняються оригінальністю, варіативністю, гнучкістю і закінченістю. Старший дошкільник знаходить нестандартні способи розв'язання задач, придумує казки чи історії, малює цікаві малюнки, конструює за власним задумом, вигадує ігри тощо. Головне – залучити дитину до різних напрямків продуктивної діяльності, сформувати інтерес до неї.

У старшому дошкільному віці вдосконалюються і психічні процеси – розвивається довільна увага, пам'ять, різні форми образного мислення, мовлення, творча уява [6; 11; 20].

Накопичення досвіду практичних дій, певний рівень розвитку психічних процесів є основою для творчої діяльності старшого дошкільника, передумовою розвитку його творчих здібностей. Діти цього віку охоче беруть

на себе роль дослідника, відкривача та створювача нового, експериментатора, раціоналізатора, фантазера, вигадника. У різних видах та умовах діяльності вони прагнуть відійти від жорстокої регламентації, унормованості, зразка, шаблону, намагаються запропонувати доступні вікові форми творчої активності, ініціювати самостійні рішення, пишаються власними оригінальними рішеннями та знахідками. Старші дошкільники все частіше помічають щось нове, відмінне від знайомого, починають усвідомлювати, що досліджувати та експериментувати цікаво, весело, корисно, хоча й не завжди безпечно. З допомогою дорослого діти цього віку навчаються здорового ризику, поєднаного з виваженістю, обережністю. Якщо дорослий за допомогою оцінних суджень зводить на вищий щабель такі параметри практичної та розумової діяльності, як оригінальність, гнучкість, самостійність, старші дошкільники орієнтуються на них як на соціально схвалювані, бажані, виявляють більшу, ніж раніше, сміливість, допитливість, кмітливість.

Отже, ми бачимо, що у старшому дошкільному віці є всі передумови для розвитку у дітей творчих здібностей. Діти цього віку проявляють активність та ініціативність у застосуванні вже засвоєних прийомів відносно нового змісту, генерують оригінальні ідеї та знаходять оригінальні способи вирішення поставлених пізнавальних і творчих завдань, а не користуються виключно вже відомими, підходять до проблеми з різних точок зору, використовують різні види перетворень і т.п., що характеризує їх як творців. Становлення творчих здібностей у свою чергу зумовлює активізацію в старшому дошкільному віці таких важливих особистісних якостей і властивостей, як позитивний «Я-образ», цілеспрямованість й вольові якості в цілому, а також активізацію у них почуття незалежності, емпатію, активізацію потреби в пізнанні нового й відкритість новому життєвому досвіду.

Разом з тим відзначимо, що ефективність розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку значною мірою залежить від цілеспрямованості цього процесу, від того, наскільки вихователь чи батьки зацікавлені у збагаченні практичного і теоретичного досвіду дошкільнят,

наскільки надають їм можливість самовизначатися, виявляти творчу ініціативу, здійснювати самостійні вибори, приймати рішення, варіювати зміст і форму виконання завдання, наскільки підтримують їх намагання робити по-своєму, відходити від заданого зразка, а також від тих методів, засобів та прийомів, які використовують дорослі. У наступному параграфі ми розглянемо найефективніші з них.

1.2. Шляхи розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку

У ході наукового пошуку було встановлено, що формування творчої особистості відбувається у різних видах діяльності. У старшому дошкільному віці такими видами діяльності є:

- *Образотворча діяльність*, що являє собою художню діяльність і сприяє формуванню здібностей і творчому відтворенню враження від навколишньої дійсності в графічній і пластичній формі.

Так, наприклад, ліплення як вид образотворчої діяльності, надає широкі можливості для розвитку творчих здібностей старших дошкільників. Це пояснюється тим, що специфіка занять з ліплення вимагає від них творчої активності, постійної роботи думки, уяви, самостійності, ініціативи. Створення дитиною навіть найпростіших скульптур - творчий процес, адже кулька з будь-якого пластичного матеріалу в руках старшого дошкільника може стати м'ячем, апельсином, яблуком, а зігнутий до з'єднання кінців стовпчик - кільцем, бубликом. Дитина ліпить овочі й фрукти, казкові образи, чарівних птахів та звірів, фантазує, відчуває естетичну насолоду від пластичності матеріалу та форм, що утворюються в процесі ліплення. Виліплені предмети використовуються в ігрових ситуаціях, що значно збагачує досвід дитини і розвиває її уяву.

Зазначимо, що у роботі з дітьми старшого дошкільного віку зазвичай використовуються такі пластичні матеріали, як глина, пластилін, тісто, віск та парафін. Крім зазначених матеріалів, з метою розвитку творчих здібностей,

дітям можна запропонувати для ліплення й такі природні матеріали, як сніг та вологий пісок, а готові вироби з них прикрасити на власний розсуд гілками, насінням, кісточками фруктів і ягід, вугіллям і камінцями тощо [15; 30].

Аплікація також сприяє розвитку творчого потенціалу дітей досліджуваного віку, адже вимагає від дошкільнят не тільки планування діяльності, але й прояву високої активності і варіативності, самостійності, оригінальності і творчості. Діти із задоволенням виконують роботи у техніці «мозаїка», з непотрібного рваного паперу, тканини, флори тощо [24; 30].

Найулюбленішим же видом образотворчої діяльності дітей старшого дошкільного віку, що не тільки захоплює, але й розвиває їх творчу уяву, формує своєрідність мислення, виховує самостійність та наполегливість, безумовно, є малювання. Розвитку творчих здібностей сприяє цілий арсенал його технік, за допомогою яких можна намалювати, наприклад, рибку, яка здійснює бажання, чарівну квітку або казкового метелика, таких як: малювання пальчиками чи малювання на мокрому папері, видування, кляксографія, малювання зубною щіткою або за допомогою нитки тощо [8; 13; 15].

- *Художньо-мовленнева діяльність*, що являє собою специфічний вид діяльності, пов'язаний із сприйманням, розумінням і відтворенням дітьми змісту художніх творів у різних видах ігор і театралізованих дійств. Безумовною перевагою цього виду дитячої діяльності є формування у вихованців старших груп словесної творчості.

Особливо подобається дітям працювати з казкою. Вони з задоволенням не тільки розповідають казки та програють їх епізоди, але й переписують їх, змінюють кінець і, навіть, складають нові, схожі або несхожі на попередню. Розвитку креативності, фантазії, творчих здібностей сприяють такі прийоми роботи з казкою, як складання казки «навиворіт», казки «з власного досвіду», казки зі «зміною місця дії», «перебріхування казки», «салат» з казок, казки по колу тощо [17].

Розвивати уяву, творче мислення старших дошкільників можна й під час складання дражнилок (дошкільники вигадують, як, наприклад, можна з

гумором назвати звичайні предмети – ніс (храпун, шмаркач), зуби (кусачки, гризушки) і т.п.) та вигадування абстрактного тексту (наприклад, незвичайної мови, на якій розмовляють неіснуючі тварини).

- *Музична діяльність.*

Дитяча музична творчість може проявлятися в усіх видах музичної діяльності: у співі, ритміці, грі на дитячих музичних інструментах [11]. Діти з задоволенням вигадують мелодії, змінюють їх ритм, виконують музично-ритмічні вправи - передають рухами чи ритмічно танцюють «танок» птахів, вітру, дощу, трави, а також приймають участь у міні - фестивалі творчих танців «Танці улюблених іграшок», «Танцювальні вигадки хлопців і дівчаток», «Пропоную свій танок», «Ми – завзяті танцюристи» тощо.

- *Ігрова діяльність.*

Гра як основний вид діяльності дітей дошкільного віку, розвиваючи психічні і фізичні сили малюка (увагу, мислення, уяву, пам'ять, організованість, спритність тощо), сприяючи освоєнню ним навколишнього світу і людських взаємин, пробуджує і розвиває його творчий потенціал.

Так, дитина у грі не копіює дійсність, а, наслідуючи те, що бачить, комбінує свої уявлення. Вона програє ролі та відіграє ситуації через фантастичні сюжети, які вигадує самостійно, використовує давно знайомі предмети за новим призначенням, так, як цього вимагає гра. Під час ігрової діяльності дитина змінює реальність під себе, створює свій світ, такий схожий і одночасно несхожий на реальний. Все це свідчить про значні можливості ігрової діяльності для розвитку старшого дошкільника як творчої особистості.

Зауважимо, що для успішного формування у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей необхідним є не тільки залучення вихованців до різних видів діяльності, у яких закладені можливості розвитку гнучкості й оригінального мислення, здатності конкретизувати та розвивати як свої власні задуми, так і пропозиції інших дітей, але і створення відповідних умов, а саме:

- створення відповідного розвивального середовища, що являє собою систему матеріальних об'єктів діяльності дитини, які моделюють її розвиток. У

старшій групі обов'язковим є введення до предметного середовища матеріалів, які діти зможуть використовувати самостійно (мозаїка, музичні інструменти, різні види театру, матеріали для образотворчої діяльності, природний матеріал, маски-наголівники, елементи костюмів та декорації (адже у них вже є певний багаж навичок художніх дій)). Необхідні для творчої діяльності матеріали завжди мають бути доступними для вихованців. При цьому не важливо, яким чином дитина буде їх використовувати (за власним призначенням чи якимсь інакше). Головним є факт дії, власне експериментування, пізнання властивостей, способів дії з тим чи іншим предметом або матеріалом.

- надання дитині свободи у виборі діяльності, у чергуванні справ, у тривалості, у виборі способів дій і т.п. Тоді бажання дитини, її інтерес, емоційне піднесення стануть надійною запорукою того, що напруження розуму не призведе до перевтоми, а буде на користь. Проте надання дошкільнику такої волі не виключає, а, навпаки, припускає ненав'язливу, доброзичливу допомогу дорослих. Головне - не перетворювати свободу на вседозволеність, а допомогу на підказку (не можна робити що-небудь за дитину, якщо вона може сама).

- створення і підтримання теплої дружлюбної атмосфери, адже давно відомо, що для творчості необхідно комфортна психологічна обстановка і наявність вільного часу. Дорослі повинні створити безпечну психологічну базу для повернення дитини з творчого пошуку і власних відкриттів. Важливо постійно стимулювати дитину до творчості, виявляти співчуття до її невдач, терпляче ставитись і до «дивних» дитячих ідей. Потрібно виключити недоброзичливі, неконструктивні зауваження, кепкування.

Отже, нами розглянуто шляхи розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку. У наступному параграфі розглянемо можливості LEGO – конструювання у досліджуваному процесі.

1.3. LEGO – конструювання як засіб розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку

Проведене дослідження дозволило констатувати, що важливим засобом розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку є конструювання – продуктивна діяльність дошкільників, спрямована на отримання з окремих частин єдиного певного продукту (конструкцій і моделей з будівельного матеріалу і деталей конструкторів, виробів з паперу, картону, різного природного (мох, гілки, шишки, камені і т.п.) і непридатного матеріалу (картонні коробки, дерев'яні котушки, гумові шини, старі металеві речі тощо)). Під час конструювання у них формується здатність генерувати оригінальні ідеї, розвивається уява, творче мислення; діти вчать бачити ціле раніше частин, знаходити декілька варіантів вирішення завдання, поєднувати між собою непоєднані на перший погляд елементи, формувати зв'язки між елементами, що не мають нічого спільного [19].

Значні можливості для розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку містять конструктори. Дерев'яні, пластмасові, металеві, - вони зручні у використанні і дуже захоплюють дітей.

Одним з видів конструкторів, що використовується у роботі з старшими дошкільниками, є конструктор LEGO. Ю. Грицкова у своєму дослідженні характеризує LEGO як «універсальний конструктор, який має ряд переваг перед іншими видами конструкторів: унікальна пластмаса, велике різноманіття деталей і можливість їх оригінального використання, яскравість, якість, безпечність, свобода у виборі тематики і матеріалу, що викликає з боку дітей інтерес саме до цього конструктора. З його деталей дошкільники легко меблюють кімнату для ляльки, створюють загони для звірів, будують гаражі й автотраси. Він не містить чіткої інструкції з використання, відкриває простір для пошуку, стимулює дитячу допитливість, а тому конструкції можуть вдосконалюватися, змінюватися, трансформуватися у будь-що, що необхідно дітям для гри. У нього немає вікових обмежень і діти мають можливість

продовжувати займатися цим видом діяльності, ускладнюючи й удосконалюючи свої вміння» [9, с.107].

Дошкільникам подобається працювати з LEGO. LEGO допомагає дітям втілювати у життя свої задуми, будувати й вигадувати, захоплено працюючи й насолоджуючись кінцевим результатом. Вони відчують себе творцями, експериментують і створюють щось нове для себе та своєї гри. Ігри з конструктором довго не набридають дітям, оскільки забезпечують значну варіативність, різноманітність комбінацій. Конструюючи під час занять та самостійної діяльності, вони уявляють, фантазують тощо. Результатом їх конструювання можуть бути як лісові домівки для тварин, будинок для Діда Мороза та Снігуроньки, Санти Клауса та його оленів, хатинка для Баби Яги, піраміди для Фараонів, так і LEGO – ракети для відвідання Космосу, Міжнародні космічні станції, інопланетні кораблі. Діти з задоволенням моделюють чарівних тваринок, улюблених та вигаданих казкових героїв. У кожної дитини з'являється можливість створити власний образ колобка або вовка, наділити свого LEGO - казкового героя тими якостями, якими вона забажає. Тут вовк може вийти синього кольору й бути добрим, адже дитина фантазує і втілює власний задум. З новими образами можна створювати новий й оригінальний сюжет, обігравати його в години дозвілля, об'єднуючись, показувати свою виставу одноліткам тощо [9].

Завдяки різноманіттю деталей, конструктори LEGO дозволяють кожному знайти заняття по душі, створити щось необхідне для гри: дівчата з задоволенням будують казкові замки для лялькових принцес, чарівні будиночки для фей, меблюють кімнати для улюблених ляльок; хлопчики будують ціле місто з гаражами та автозаправними станціями, пожежною частиною чи аеродромом або створюють укріплення для захисту міста від нападників. Машинки, літаки, кораблики, будиночки і замки, всілякі скульптури - і це далеко не повний список того, що можна зібрати з конструкторів LEGO [21; 22].

Поряд з цим, зауважимо, що різноманітність дидактичного матеріалу може викликати і певні труднощі у роботі з ним:

- по-перше, діти мають вивчити назви усіх деталей. Слід враховувати, що дошкільники працюють переважно у командах. При проханні вихованця передати яку-небудь деталь конструктора, незнання її назви уповільнить процес конструювання і ускладнить спілкування з однолітками;

- по-друге, діти мають збирати конструкцію таким чином, щоб вона не розпалася на праву та ліву частину, а скріплювала кожний шар наступним за принципом «цегельної кладки», зі зміщенням. Якщо ж цей матеріал легко засвоївся дошкільниками, можна показати їм «фокус» з нестандартним кріпленням деталей. Загалом варіантів кріплення між собою LEGO-елементів досить багато. Так, наприклад, дві цеглини 2x4 можна скріпити між собою 24 способами, що створює практично необмежені можливості утворення різних типів будівель та ігрових ситуацій;

- по-третє, діти мають вміти враховувати підбір деталей за формою, кольором, величиною. Наприклад, якщо мова йде про механічну конструкцію, важливо прорахувати чітке місце кожної деталі, у іншому випадку зібрана модель не буде приводитися у рух [29].

Це важливі аспекти, які слід враховувати вихователю в організації роботи з LEGO-конструювання.

Отже, нами розглянуто можливості LEGO-конструювання як засобу розвитку у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей. Ефективність його використання у досліджуваному процесі перевіримо у наступному розділі нашого дослідження.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ LEGO- КОНСТРУЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Вивчення первинного рівня сформованості творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку

Для перевірки ефективності LEGO-конструювання як засобу розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку було проведено педагогічний експеримент. Експеримент проводився на базі ЗДО №78 ХХХХХХ. В експерименті брали участь 30 дітей (2 групи (група №3 та група №7) по 15 дітей). Він проходив у 3 етапи: констатувальний, формувальний та контрольний, на кожному з яких було визначено завдання, методика, значення для дослідницької роботи.

Метою констатувального етапу експерименту було обстеження первинного рівня сформованості у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей.

У зв'язку з поставленою метою необхідним стало вирішення наступних завдань:

1. Виявити показники сформованості у старших дошкільників творчих здібностей та на їх основі дати характеристику відповідним рівням;

2. Продіагностувати рівні сформованості творчих здібностей у дітей означеного віку і, враховуючи отримані результати, визначити експериментальну та контрольну групи, продумати хід формувального експерименту.

Виходячи з аналізу наукової літератури, нами було визначено критерії та сформульовано рівні сформованості творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку (високий, середній, низький) (див. Таблицю 2.1).

Таблиця 2.1

Критерії, показники і рівні сформованості у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей

<i>Критерії</i>	<i>Показники і рівні сформованості творчих здібностей</i>		
	<i>Високий</i>	<i>Середній</i>	<i>Низький</i>
оригінальність мислення	дитина пропонує нові, цікаві ідеї, нестандартні рішення запропонованих завдань, її конструкції та відповіді відрізняються своєю незвичайністю й оригінальністю	дитина доповнює традиційний образ новими деталями, пропонує цікаві рішення завдань, які відрізняються від тих, що пропонують інші	дитина не виявляє творчу ініціативу, пропонує банальні ідеї, керується загальноприйнятим і відповідями і рішеннями
швидкість придумування	дитина швидко адаптується у завданні, генерує широке різноманіття ідей, виражених у вигляді конструкцій, має значну кількість рішень, що відповідають вимогам завдання	кількість ідей та відповідей, згідно з вимогами завдання, за певний час дещо менша	дитина повільно міркує, за відведений час висуває небагато ідей та варіацій вирішення завдання
гнучкість ідей	дитина легко знаходить нові стратегії вирішення завдань, знаходить різноманітні ідеї у відносно обмеженій	дитина продукує нові, цікаві ідеї, здатна переключитись з однієї ідеї на іншу, але це потребує багато часу і незначної	дитина не може переключитись з однієї ідеї на іншу, їй важко знаходити рішення у відносно обмеженій ситуації

	ситуації, швидко і без внутрішніх зусиль переключається з однієї ідеї на іншу	допомоги та підтримки дорослого	
варіативність	дитина пропонує різні ідеї в тій або іншій ситуації	дитина продукує різноманітні ідеї за незначної допомоги дорослого	дитина пропонує не більше одного варіанта вирішення завдання

З метою виявлення рівня сформованості виділених критеріїв було підібрано наступні експериментальні завдання:

Завдання 1 «Вільне конструювання»

Дитині пропонується вигадати що-небудь незвичайне, якусь істоту, яку не зустрінеш на вулиці, якої не буває у житті, і змодельовати її з конструктору, назвати її й розповісти про неї.

Завдання 2 «Створи мені товариша»

Дитині пропонується створити для незвичної істоти товариша. Складність завдання полягає у тому, що зробити це дитина може лише з тих деталей, які їй пропонує дорослий (не можна самостійно обирати або міняти деталі на інші). Деталі пропонуються дитині всі одразу, кількість їх визначається дорослим.

Завдання 3 «Доповни новими деталями»

Дитині пропонується доповнити раніше створений образ новими деталями, кількість яких не обмежується. Головне - щоб завершений образ залишився чарівним і фантастичним.

Завдання 4 «Ласощі для фантастичних друзів»

Дитині пропонується створити з деталей конструктора чарівний пиріг для фантастичних друзів. Кількість деталей при цьому не обмежується.

Завдання 5 «Добудуй»

Вихователь дає дитині кілька скріплених між собою деталей і пропонує поміркувати, що з цієї конструкції можна побудувати. Важливою умовою є те,

що конструкцію не можна роз'єднувати, її можна лише доповнювати іншими деталями для створення чогось, що забажає дитина.

Завдання 6 «Чим може бути...»

Вихователь дає дитині три однакові незавершені конструкції з однаково скріплених деталей і пропонує поміркувати, що з кожної з них можна створити. Важливою умовою є те, що скріплені дорослим деталі не можна роз'єднувати, незавершені конструкції можна лише доповнювати іншими деталями для створення чогось, що забажає дитина. Завдання виконане, якщо дитиною створено три несхожі між собою завершені конструкції.

Завдання 7 «Перетвори на...»

Дитині пропонується перетворити будь-яку з завершених попередніх конструкцій на щось інше, наприклад, на ракету, космічний корабель або на щось, що забажає дитина. При цьому використовувати можна лише ті деталі конструктора, з яких була побудована попередня конструкція.

Завдання 8 «Чарівне перетворення».

Дитині пропонується витягнути з торбинки 10 кубиків, побудувати з них конструкцію, дати їй назву та віддати наступній дитині. Наступна дитина має побудувати з цих кубиків 2 конструкції: одну - на тему, яку задала попередня дитина, а другу - на свою власну. Третя дитина знов витягує з торбинки кубики і завдання повторюється.

Виконання завдань дітьми оцінювалося за *трьохбальною* шкалою:

3 бали отримувала дитина, якщо пропонувала нові, цікаві ідеї, нестандартні рішення запропонованого завдання, конструкції та відповіді якої відрізнялися своєю незвичайністю й оригінальністю. Вона швидко адаптувалася у завданні, легко знаходила нові стратегії вирішення завдань, генерувала широке різноманіття ідей, швидко і без внутрішніх зусиль переключалася з однієї ідеї на іншу.

2 бали виставлялися, якщо дитина пропонувала цікаві рішення завдань, які відрізнялися від тих, що пропонували інші, доповнювала образ новими

деталлями, переключалася з однієї ідеї на іншу, але робила це, коли її не обмежували у часі і за незначної допомоги дорослого.

1 бал ставився у випадку, якщо дитина керувалася загальноприйнятими рішеннями та відповідями, пропонувала банальні ідеї, за відведений час висувала небагато ідей та варіацій вирішення завдання.

Отримані кількісні показники розвитку у старших дошкільників творчих здібностей представлено у таблицях 2.2, 2.3. (Додаток А).

З метою визначення рівня сформованості творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку було розроблено наступний розподіл кількості балів за рівнями:

8-13 балів – низький рівень сформованості творчих здібностей;

14-19 балів – середній рівень сформованості творчих здібностей;

20-24 балів – високий рівень сформованості творчих здібностей.

Відсоткове співвідношення високого, середнього та низького рівнів розвитку у старших дошкільників творчих здібностей обраховувалося за формулою:

$$C = (A \times 100\%) / B, \quad \text{де:}$$

A – кількість дітей, що отримали відповідну визначеному рівню кількість балів;

B – загальна кількість дітей у групі (в нашому випадку, B=15).

Отже, дослідження, проведене на першому (констатувальному) етапі експерименту, показало, що рівень сформованості творчих здібностей у старших дошкільників двох груп дещо відрізняється:

- у групі №7

- високий рівень мають 2 дитини (13% від загальної кількості дітей в групі);

- середній рівень мають 7 дітей (47% від загальної кількості дітей в групі);

- низький рівень мають 6 дітей (40% від загальної кількості дітей в групі).

- у групі №3

- високий рівень мають 3 дитини (20% від загальної кількості дітей в групі);

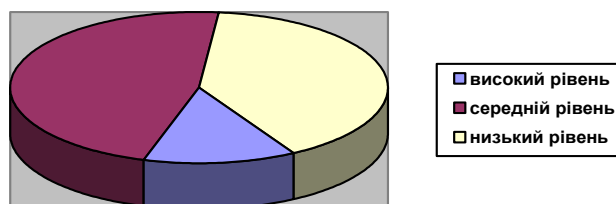
- середній рівень мають 8 дітей (53% від загальної кількості дітей в групі);

- низький рівень мають 4 дитини (27% від загальної кількості дітей в групі).

Схематично ж результати дослідження творчих здібностей в обох групах відображено у секторних діаграмах 2.1, 2.2, а також у порівняльній діаграмі 2.3.

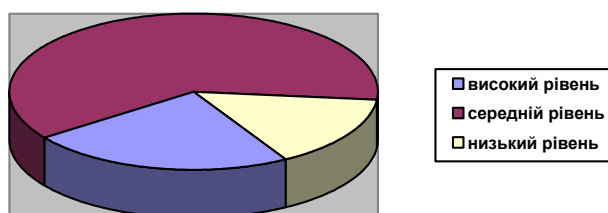
Діаграма 2.1

Відсоткове співвідношення даних групи №7 (констатувальний зріз)

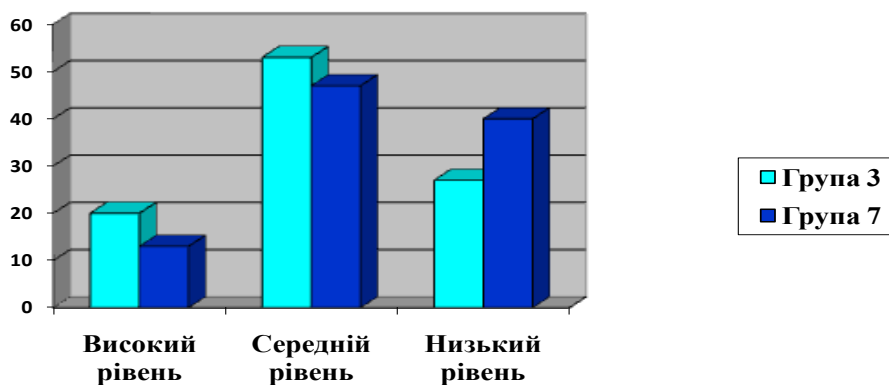
Діаграма 2.2

Відсоткове співвідношення даних групи №3 (констатувальний зріз)

Діаграма 2.3

Порівняння показників сформованості творчих здібностей у вихованців старших груп №3 та №7 (констатувальний етап експерименту)

Таким чином, порівняльний аналіз отриманих даних дозволив констатувати, що рівень сформованості творчих здібностей у дітей досліджуваних груп дещо відрізняється: за показниками він вищий у старшій дошкільній групі №3. У зв'язку з цим, означену групу відносимо до контрольної, а групу №7 - до експериментальної групи. З контрольною групою працює за планом вихователь, в експериментальній групі – апробуємо методику розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO - конструювання.

2.2. Методика розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання

З метою покращення отриманих результатів було проведено формувальний етап експерименту, під час якого ми апробували розроблену методику розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO – конструювання. В організації роботи з вихованцями ми спиралися на такі принципи, як: принцип доступності, принцип систематичності та послідовності, принцип емоційності навчання. Заняття проводилися в ігровій формі, завдання для дітей були оптимальної складності.

Робота проводилася по підгрупах (7-8 дітей), у спеціально облаштованому LEGO - кабінеті. Кожна дитина була забезпечена оптимальною кількістю LEGO – елементів (близько 30-40 елементів на одну дитину), які, за необхідністю, вона могла знайти у розташованих на стелажу коробках, куди вони були розфасовані згідно своїх характеристик, форм, кольору. Крім традиційної форми проведення, заняття проводилися й на килимі, де діти мали змогу зручніше розташуватися, не хвилюючись за обмеження місця для своєї побудови.

Враховуючи побачені під час спостереження за самостійною діяльністю вихованців труднощі, які виникали у них під час конструювання на констатувальному етапі експерименту (по-перше, діти не були обізнані з

назвами усіх деталей, що уповільнювало процес конструювання і ускладнювало спілкування з однолітками, адже вони просили передати їм ту чи іншу LEGO – деталь; по-друге, діти не були обізнані з варіантами кріплення LEGO – елементів між собою, що було перешкодою для створення різних конструкцій), роботу було поділено на два етапи: на першому етапі разом з дітьми ми вивчали назви деталей конструктора, форми та способи кріплення елементів; на другому – розвивали їх творчі здібності.

Так, з метою ознайомлення дошкільників з назвами деталей, їх формою, способами кріплення, з ними проводилися наступні ігри: «Запам'ятай і повтори», «Назви та побудуй», «Знайди тінь», «Реп'яшок», «Навпомацки» та ін. Діти з задоволенням виконували запропоновані їм завдання: на швидкість приєднували до однієї цеглинки інші, ніби приклеюючи багато цеглинок одна до одної (гра «Реп'яшок») і таким чином закріплювали кольори, розмір та форми деталей, оскільки приєднувати можна було лише цеглинки певного кольору, наприклад тільки жовті та зелені, та певного розміру, форми; добирали, не дивлячись у торбинку, аналогічну за формою та розміром до обведеної на аркуші вихователем деталь (гра «Навпомацки»); будували по пам'яті раніше демонстровані споруди (гра «Запам'ятай і повтори»).

На другому етапі, коли діти вивчили назви деталей та способи їх скріплення, роботу було спрямовано на розвиток у вихованців творчих здібностей. З цією метою нами було розроблено серію занять, під час яких діти утворювали цікаві речі, будували будинки та меблі для казкових героїв, конструювали неіснуючі квіти й тварини. Конструюванню обов'язково передувала пальчикова гімнастика, у результаті якої пальці та руки вихованців здобували силу, гарну гнучкість та рухливість. Фрагменти деяких з розроблених занять наведено нижче.

Фрагмент заняття «Країна неіснуючих речей».

Мета: Учити конструювати неіснуючі речі з дрібних деталей конструктора типу SYSTEM за уявою, формувати вміння самостійно формулювати задум, що відрізняється оригінальністю. Стимулювати творчу

уяву дошкільників. Виховувати творчу ініціативу; уміння узгоджувати свої дії з діями товаришів. Сприяти словотворенню.

Обладнання: LEGO-конструктор.

Хід заняття:

Вихователь пропонує дітям задуматися про призначення речей.

Вихователь: Діти, як ви гадаєте, для чого потрібні стіл, стільці, шафа? (Діти відповідають). Так, вірно. А чи усі речі, які в нас є, можна застосовувати згідно їх призначення? Наприклад, чи можна на стільці лише сидіти? А якщо поставити на стілець вазон із квітами, тоді він перетворить на підставку для квітів. Тільки шкода псувати меблі. Тому я пропоную сьогодні змайструвати зовсім нові, ще не існуючі речі, які можливо стануть нам у пригоді.

(Повний конспект заняття див. Додаток Б).

Фрагмент заняття «Чарівна квітка».

Мета: Розширити знання дітей про квітковий світ. Сприяти розвитку пам'яті, зв'язного мовлення. Розвивати конструктивні здібності вихованців, формувати вміння конструювати за темою. Стимулювати творчу уяву дошкільників. Виховувати творчу ініціативу.

Обладнання: LEGO-конструктор (цеглинки, кубики), ілюстрації з зображенням квітів, платівки з записом співу птахів, «Вальсом квітів» П.І.Чайковського.

Хід заняття:

Вихователь пропонує дітям вирушити у подорож до квіткової галявини, де вони зустрічають Фею квітів. Фея квітів звертає увагу дітей на дивовижну красу квітів, перевіряє, що вони про них знають.

Фея квітів: Діти, а я ось чула, що десь на іншій планеті є така чарівна квітка, яка не росте на землі і її не треба поливати. Що ж це за квітка? Чи не бачили ви її? (Діти відповідають, що не бачили такої квітки.)

Вихователь: Я також чула про таку квітку. Мені про неї розповідав мій добрий знайомий. А планета, на якій він її бачив, називається LEGOЛАНДІЄЮ, адже багато чого, що там є, зроблено з LEGO.

Фея квітів: Ось би і мені, хоча б одним оком, побачити таку квітку.

Вихователь: Діти, а давайте ми зробимо для Феї чарівну квітку. У нас з вами в LEGO- конструкторі є різнокольорові деталі, з яких ми і будемо робити кожний свою чарівну квіточку. Подивіться, вони всі різні за формою, розміром та кольором. Ви можете обирати будь-які деталі. Але спочатку вам потрібно поміркувати, якою буде ваша квітка, уявити її! Давайте пригадаємо, які частини є у квітки. Молодці, діти. Якщо ви вже уявили свою чарівну квітку, можете приступати до її створення. (Діти конструюють під «Вальс квітів» П.І.Чайковського.)

Після закінчення роботи діти розповідають про свою квіточку, яку вони зробили. (Повний конспект заняття див. Додаток Б).

Фрагмент заняття «Мій друг з планети LEGOЛАНДІЯ».

Мета: Учити конструювати з деталей конструктора LEGO за темою та умовами, формувати вміння самостійно обирати необхідні деталі. Стимулювати творчу уяву дошкільників. Виховувати творчу ініціативу; уміння узгоджувати свої дії з діями товаришів. Розвивати дрібну моторику рук, конструктивні здібності. Сформувати у дітей стійкий інтерес до конструктивної діяльності; бажання експериментувати, творити, винаходити.

Обладнання: повітряна кулька, аудіо-запис, LEGOша, маленький рюкзак з аркушами паперу, де написані завдання від чаклуна, LEGO-конструктор, корзини.

Хід заняття:

Під загадкову музику на повітряній кулі до дітей спускається LEGOша – мешканець чудової планети LEGOЛЕНДІЇ, який розповідає дітям, що на його рідній планеті з'явився злий чаклун і вигнав його з рідної домівки, заслав його на Землю. Єдиним шансом повернутися додому є виконання завдань від чаклуна, але самому LEGOші не впоратись, йому потрібна допомога.

Вихователь: Діти, чи допоможемо LEGOші виконати завдання злого чаклуна і повернутися додому? (Діти відповідають, що так). Отже, LEGOша, не засмучуйся і давай свої завдання.

Вихователь дістає з рюкзака завдання і оголошує дітям (завдання представлені у повному конспекті заняття).

Після виконання завдань вихователь повідомляє дітям, що LEGOша знову засмучений: він побачив, яка група дружня, а на своїй планеті у нього зовсім немає друзів, і пропонує дітям сконструювати для LEGOші друзів.

(Повний конспект заняття див. Додаток Б).

Сподобалися вихованцям і заняття «Дім для Діда Мороза», «Будинок для Динозаврика», «Подорож до LEGO – цирку», «До Несміяни на летючих кораблях», «На чому спить Русалонька», які ми проводили з ними. Заняття були емоційно насичені, тому завдання сприймалися з особливим інтересом. Кожна дитина намагалася, щоб її робота була особливою, несхожою на інші, прагнула, щоб її конструкція сподобалась тому, для кого вона була побудована.

Крім створення нових і оригінальних конструкцій, діти з задоволенням змінювали вже існуючі, перетворювали їх на інші, складали нові комбінації з старих компонентів. Ці вміння та навички вони відпрацьовували під час розроблених нами ігор, таких як «Добудуй не роз'єднуючи», «Перетвори на...» і т.п.

Враховуючи те, що LEGO – конструктор досить універсальний, ми використовували його й з метою розвитку словесних творчих здібностей. Так, вихованці експериментальної групи вправлялися у створенні казок за підказками, які вони отримували, по черзі витягуючи з чарівного мішечку заздалегідь підготовлені цеглинки – цеглинки з зображеннями на бокових гранях різних предметів – літака, дерева, корони, цукерки, велосипеда, трону, конверту, паровозу, карети, кішки, коня, квітки, замку, телефону, окулярів, книги та ін., з яких необхідно було сконструювати вежу і одночасно скласти казку, включаючи кожного разу до неї новий предмет. Це захоплювало дітей, а створені ними казки були цікаві й незвичні.

Ефективність нашої методики розвитку у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей засобами LEGO-конструювання перевіримо у наступному параграфі.

2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження

З метою перевірки ефективності розробленої нами методики була проведена повторна діагностика, що дозволила простежити динаміку показників сформованості творчих здібностей у дітей експериментальної та контрольної групи.

Мета контрольного експерименту зумовила вибір наступних завдань:

1. Виміряти показники розвитку творчих здібностей у старших дошкільників після проведення експериментальної роботи;
2. Провести якісний педагогічний аналіз отриманих результатів контрольного експерименту;
3. Дослідити динаміку показників розвитку творчих здібностей у дітей даної вікової групи під час констатувального й контрольного етапів експерименту.

Дослідження розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку проводилося за тими ж самими критеріями, що і на першому етапі експерименту, за допомогою тих же самих діагностичних завдань. Отримані у ході контрольного експерименту показники зафіксовано у таблицях 2.4, 2.5. (Додаток В).

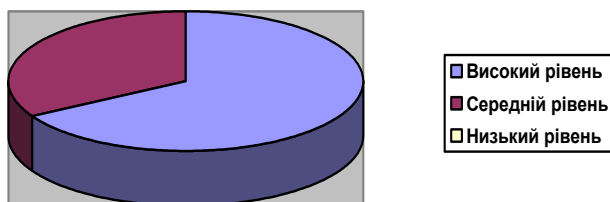
Так, після проведення формувального етапу експерименту, ми отримали наступні результати:

- у групі №7
 - високий рівень мають 10 дітей (66,7% від загальної кількості дітей в групі);
 - середній рівень мають 5 дітей (33,3% від загальної кількості дітей в групі);
 - низький рівень у групі діагностовано не було.
- у групі №3
 - високий рівень мають 7 дітей (47% від загальної кількості дітей в групі);
 - середній рівень мають 8 дітей (53% від загальної кількості дітей в групі);
 - низький рівень у групі діагностовано не було.

Схематично ж результати дослідження сформованості творчих здібностей у дітей в обох групах відображено у секторних діаграмах 2.4, 2.5., а також у порівняльній діаграмі 2.6.

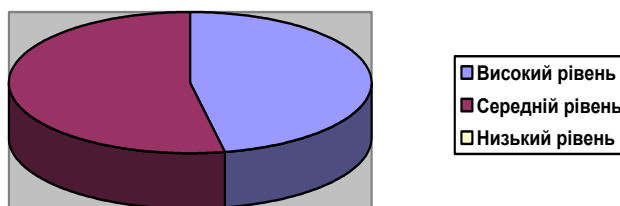
Діаграма 2.4

Відсоткове співвідношення даних групи №7 (ЕГ, контрольний зріз)

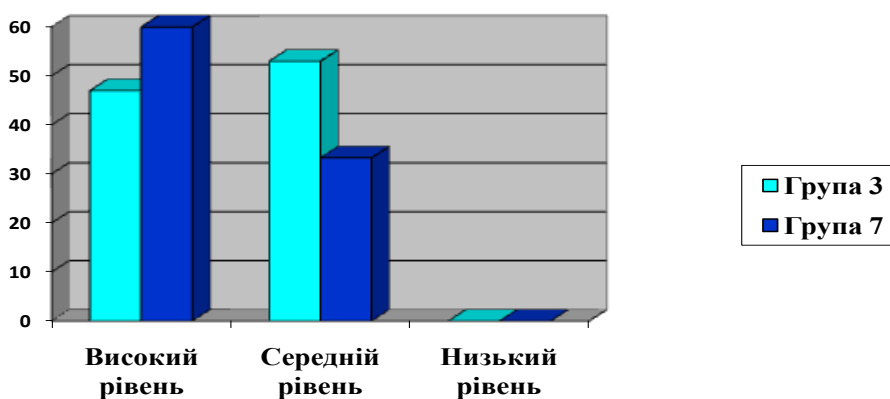
Діаграма 2.5

Відсоткове співвідношення даних групи №3 (КГ, контрольний зріз)

Діаграма 2.6

Порівняння показників сформованості творчих здібностей у вихованців старших груп №3 та №7 (контрольний етап експерименту)

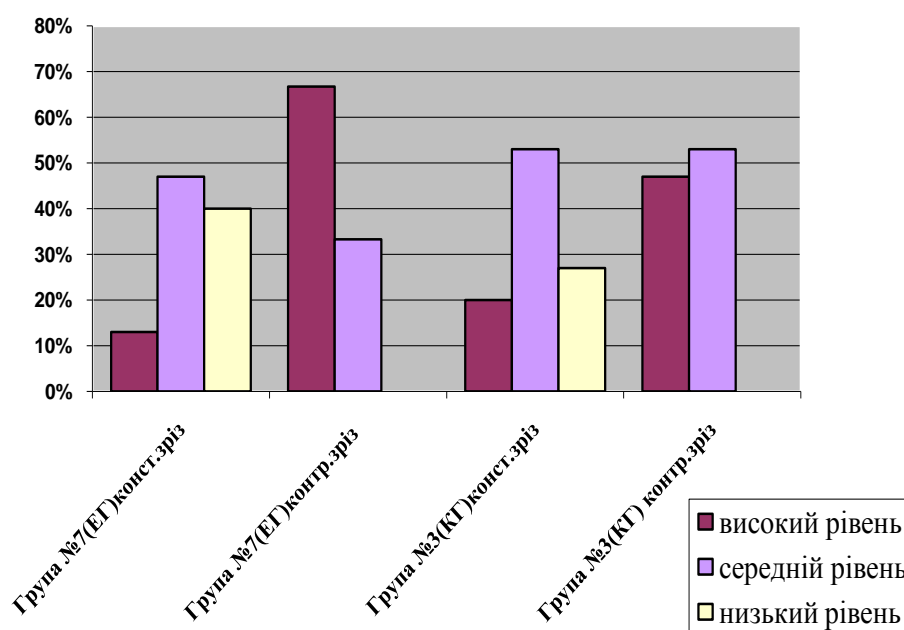

Згруповані дані констатувального та контрольного етапів педагогічного експерименту представлено у таблиці 2.6. (Додаток Г).

Наочно динаміку показників сформованості творчих здібностей у вихованців експериментальної та контрольної груп представлено у діаграмі 2.7.

Діаграма 2.7

Динаміка показників сформованості творчих здібностей у вихованців ЕГ і КГ (за результатами констатувального та контрольного експерименту)

Аналіз кількісних даних дозволяє побачити динаміку сформованості виділених показників протягом експерименту, відзначити, що в експериментальній групі динаміка розвитку у дошкільників творчих здібностей значно вища, ніж у контрольній групі. Спираючись на зазначене, робимо висновок, що запропонована нами методика розвитку у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей виявилася ефективною: вихованці експериментальної групи стали більш креативними, почали більш оригінально мислити, фантазувати, породжувати, пропонувати нові нестандартні ідеї, рішення тощо. Конструктор LEGO дозволив розкрити творчий потенціал дошкільників, позбавив їх шаблонності і урізноманітнив освітній процес.

ВИСНОВКИ

У ході наукового пошуку було встановлено, що старший дошкільний вік є сприятливим для розвитку у дітей творчих здібностей – індивідуальних особливостей, що визначають успішність виконання ними різного роду творчої діяльності, результатом якої є щось нове й оригінальне. У цьому віці збагачується особистий досвід, що робить уяву дітей продуктивнішою, вдосконалюються такі психічні процеси, як увага, пам'ять, мислення. Все це є передумовами для розвитку творчих здібностей. Діти цього віку в ігровій та навчальній діяльності намагаються відійти від шаблону, вигадують, експериментують, фантазують, перетворюють, що характеризує їх як творців.

З'ясовано, що розвиток творчих здібностей у старших дошкільників відбувається у різних видах діяльності - образотворчій, музичній, художньо-мовленнєвій та ігровій. Малювання, ліплення, аплікація, складання цікавих казок і дражнілок, вигадування мелодій, імпрровізація рухів під музику, творчі ігри, - все це сприяє розвитку творчого потенціалу дошкільнят. Важливим є й створення відповідного розвивального середовища, надання дитині свободи у виборі діяльності, створення і підтримання теплої дружелюбної атмосфери.

Визначено, що одним з засобів розвитку творчих здібностей у дітей досліджуваного віку є LEGO-конструювання. У ньому закладені значні можливості для розвитку гнучкості й оригінальності мислення, здатності конкретизувати, розвивати як свої власні задуми, так і пропозиції інших дітей.

Доведено, що LEGO – конструювання є ефективним засобом розвитку у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей. Після проведеної нами роботи вихованці старшої групи навчилися комбінувати, винаходити та створювати щось нове, оригінальне, що свідчить про розвиток у них фантазії та творчого потенціалу. Крім цього, значно розширилась їх уява, покращилися і навички конструювання.

Таким чином, мету нашого дослідження – досягнуто, завдання – вирішено, гіпотезу - підтверджено.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архипова С., Кушнірик Н. Методика розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Черкаси, 2009. Вип. 2. С. 41-48.
2. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; авт. кол. Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В. та ін. К., 2012. 26 с.
3. Безпала С., Безпала М., Губко М. Розвиток конструкційних здібностей дітей за допомогою конструкторів LEGO Education. *Вихователь - методист дошкільного закладу*. 2013. № 8. С. 51–56.
4. Біла І. М. Психологія творчого конструювання в дошкільному віці: монографія. К. : Веселка, 2011. 494 с.
5. Бондар Л., Гуцол С. LEGO – конструювання в освітньому процесі різновікової групи. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №2. С. 19-20.
6. Винославська О. В. Психологія. Навчальний посібник. К. : ІНКОС, 2005. 224 с.
7. Горбатих В. Працюємо з інноваційними технологіями LEGO Education. *Вихователь - методист дошкільного закладу*. 2009. № 7. С. 64–68.
8. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Х. : Ранок, 2007. 144 с.
9. Грицкова Ю. В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання. *Інноваційна педагогіка*: зб. наук. праць. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 12. Т.2. С.106-109.
10. Гурковська Т. Конструктор як засіб атрибутивного забезпечення гри. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. №5. С. 8-9.
11. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч,

Н. І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець; МОН України, Київськ. ун-т імені Б. Грінченка. К. : Київськ. ун-т імені Б. Грінченка, 2016. 304 с.

12. Загородько О. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку *Педагогіка. Вісник Інституту розвитку дитини*. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/85/15513-rozvitok-tvorchix-zdibnostej-u-ditej-doshkilnogo-viku.html> (дата звернення: 20.01.2020).

13. Захарова Л. В., Шевченко Н. О., Соловйова Ю. О., Давидова М. О. Інноваційні технології в образотворчому мистецтві. Х. : Фавор ЛТД, 2013. 198 с.

14. Кузьміна Т. Наш ЛЕГО ЛЕНД. *Дошкольное воспитание*. 2006. № 1. С. 52-54.

15. Ликова І. О. Образотворча діяльність в дитячому садку (молодша, середня, старша групи). Х. : Ранок, 2008. 128с.

16. Лопатіна О. О., Скребцова М. В. 600 творчих ігор для дошкільнят і школярів. Х. : Вид. група «Основа», 2009. 224с. (Серія «Етика»).

17. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець; МОН України, Київськ. ун-т імені Б. Грінченка. К. : Київськ. ун-т імені Б. Грінченка, 2016. 352 с.

18. Несютина К. LEGO-мастерская у вас дома. К. : [Б.в.]. 75с.

19. Парамонова Л. А. Конструирование как средство развития творческих способностей детей старшего дошкольного возраста. Теория, практические рекомендации, конспекты занятий для слушателей курсов повышения квалификации и читателей, интересующихся темой детского конструирования. *Дошкольное образование*. 2008. № 18. С. 23–29.

20. Павелків Р. В., Цигипало О. П Дитяча психологія. К.: Академ-видав, 2008. 432 с.

21. Пеккер Т. В., Голота Н. М., Терещенко О. П., Резніченко І. Ю. Програма розвитку конструктивних здібностей у дітей дошкільного віку «ЛЕГО - конструювання». К. : 2010. 50 с.

22. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації до неї «Безмежний світ гри з LEGO» / кер. авт. кол. О. Ю. Рома; авт. кол.: В. Ю. Близнюк, О. П. Борук, В. Л. Гонгало, Ю. В. Косенко та ін. К. : LEGO FOUNDATION, 2016. 140 с.

23. Рома О. Гра по новому, навчання по-іншому: методичний посібник. Київ : The LEGO Foundation, 2018. 44 с.

24. Смагло Н. С. Сучасні аспекти розвитку творчої особистості. *Дайджест педагогічних ідей особистості та технологій*. 2002. №3. С.32-35.

25. Смоляна С., Адаменко О. Веселі хвилинки з LEGO-цеглинками. *Дошкільне виховання*. 2017. № 12. С.26-27.

26. Стеценко І. Конструктор-універсальна 3D-наочність. *Дошкільне виховання*. 2015. № 9. С.13.

27. Сухар В. Л. Конструювання у ДНЗ. Старший вік. Харків: Ранок, 2016. 176 с.

28. Сухенко І. Використання LEGO - конструювання в освітньому процесі ДНЗ. *Вихователь - методист дошкільного закладу*. 2012. №2. С. 48–52.

29. Сухенко І. Використання LEGO - конструювання в освітньому процесі ДНЗ. *Вихователь - методист дошкільного закладу*. 2012. №3. С. 57–66.

30. Терещенко О. П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності: навчально-методичний посібник. К. : Світич, 2009. 112 с.

31. Fromm E. The creative attitude. *Creativity and its cultivation* / H. Anderson. New York : Harper and Row, 1959. P.44–54.

*Визначення рівня сформованості творчих здібностей у вихованців групи №7
(констатувальний етап експерименту)*

№	Прізвище та ім'я дитини	Завдання								Кіл-ть балів
		№.1	№.2	№.3	№.4	№.5	№.6	№.7	№.8	
1	Андрєєва Маша	2	1	1	2	1	2	2	2	13
2	Бондарев Павло	1	2	2	2	1	2	3	2	15
3	Воропаєва Олена	2	1	1	2	1	1	1	2	11
4	Давиденко Саша	2	2	2	2	3	3	2	3	19
5	Задорожня Ріта	2	2	3	2	2	2	2	3	18
6	Логвіненко Артем	2	3	2	3	2	2	3	3	20
7	Лужаков Ярослав	1	1	1	2	1	1	2	2	11
8	Мазур Настя	2	1	1	2	1	2	2	2	13
9	Носков Даня	1	2	1	2	1	2	2	2	13
10	Нудний Ярослав	3	2	2	1	1	2	3	2	16
11	Олейнікова Ілона	2	1	1	1	2	2	2	2	13
12	Пащенко Катя	2	2	1	1	2	2	3	2	15
13	Пономаренко Дар'я	2	3	2	3	2	3	2	2	19
14	Саднік Лера	3	2	2	3	3	2	2	2	19
15	Яновіч Ріта	3	2	3	3	2	2	2	3	20
Всього										235

Таблиця 2.3

*Визначення рівня сформованості творчих здібностей у вихованців групи №3
(констатувальний етап експерименту)*

№	Прізвище та ім'я дитини	Завдання								Кіл-ть балів
		№.1	№.2	№.3	№.4	№.5	№.6	№.7	№.8	
1	Булкін Слава	1	2	1	1	1	2	2	2	12
2	Вельможний Даня	1	2	3	1	3	2	2	2	16
3	Гончар Міша	1	1	2	2	1	2	1	1	11
4	Зуєва Варя	2	2	3	3	2	3	2	2	19
5	Литвиненко Вероніка	2	2	2	3	2	3	2	2	18
6	Лукашов Саша	2	1	1	2	2	2	2	3	15
7	Малихін Тимур	2	1	2	3	1	3	2	2	16
8	Наумов Влас	1	1	2	2	2	1	2	1	12
9	Немов Артем	3	2	3	3	2	3	3	3	22
10	Олієв Кирилл	2	3	2	2	2	2	2	3	18
11	Пантон Софія	2	2	3	2	1	1	2	1	14
12	Повелиця Ярослав	3	3	3	3	3	3	3	3	24
13	Романенко Андрій	2	3	3	2	3	3	3	3	22
14	Філатова Ярина	1	3	3	2	2	2	2	1	16
15	Шипіт Поліна	1	1	1	2	1	1	2	1	10
Всього										245

Конспекти занять з LEGO – конструювання для старшої групи

Заняття «Країна неіснуючих речей»

Мета: Учити конструювати неіснуючі речі з дрібних деталей конструктора типу SYSTEM за уявою, формувати вміння самостійно формулювати задум, що відрізняється оригінальністю. Стимулювати творчу уяву дошкільників. Виховувати творчу ініціативу; уміння узгоджувати свої дії з діями товаришів. Сприяти словотворенню.

Обладнання: конструктор LEGO.

Хід заняття:

Вихователь пропонує дітям задуматися про призначення речей.

Вихователь: Діти, як ви гадаєте, для чого потрібні стіл, стільці, шафа? (Діти відповідають). Так, вірно. А чи усі речі, які в нас є, можна застосовувати згідно їх призначення? Наприклад, чи можна на стільці лише сидіти? А якщо поставити на стілець вазон із квітами, тоді він перетворить на підставку для квітів. Тільки шкода псувати меблі. Тому, діти, я пропоную вам сьогодні змайструвати зовсім нові, ще не існуючі речі, які, можливо, стануть нам у пригоді. Але спочатку підготуємо наші пальчики.

Пальчикова гімнастика «Стіл та стілець».

Спочатку ліва рука кується у кулак – це «ніжка» столу. Зверху «ніжка» накривається випрямленою долонею правої руки – це кришка «столу».

Кулачок - це буде ніжка,
А долонька - буде кришка.
Поміняли ручки враз,
Буде інший стіл у нас.

Потім ліва долоня ставиться вертикально, пальці уверх – це «спинка» стільця. До неї приставляється кулачок правої руки – це «сидіння».

Нумо, дітки, молодці,
Посідаймо на стільці.
Небагато треба вміння –

Зробим спинку і сидіння.

Вихователь: Отже, можете починати конструювати. Але не кваптесь, спочатку уявіть, що ви будете будувати.

Діти будують, вихователь ставить спокійну музику, спілкується з дітьми по черзі. Після будування вихователь спонукає дітей дати назви своїм побудовам. Назви теж повинні бути новими. Наприклад: ліжкодрабина, дитина розказує своїм одноліткам коли саме у пригоді нам стане таке ліжко, і як вона його придумала. Заняття закінчується виставкою та фотографуванням робіт.

Заняття «Чарівна квітка»

Мета: Розширити знання дітей про квітковий світ. Сприяти розвитку пам'яті, зв'язного мовлення. Розвивати конструктивні здібності вихованців, формувати вміння конструювати за темою. Стимулювати творчу уяву дошкільників. Виховувати творчу ініціативу.

Обладнання: LEGO-конструктор (цеглинки, кубики), ілюстрації з зображенням квітів, платівки з записом співу птахів, «Вальсом квітів» П.І.Чайковського.

Хід заняття:

Діти під музику заходять до групової кімнати. Вихователь читає вірш Н. Приходько «При дорозі».

При дорозі польовій
 Розцвітає деревій.
 Із обох її сторін
 Розцвіта гіркий полин.
 Жовті квіти у жовтцю,
 В конюшини - кашки.
 Сині квіти в чебрецю,
 Білі -у ромашки.
 Розцвітають у траві
 Грицики та м'ята.

Ми всі квіти польові

Знаємо, як звати.

Вихователь: Діти, у нас сьогодні з вами незвичне заняття. На вас чекає маленька подорож. Справа в тому, що сьогодні ми з вами вирушимо на квіткову галявину. (Діти заплющують очі, звучить запис співу птахів. Вихователь відкриває ілюстрації з зображенням квітів.)

Вихователь: Малята, подивіться! Як красиво навколо! Ми з вами опинилися на квітковій галявині. Тут ростуть квіти дивовижної краси. Яскраво світить сонечко і все навкруги переливається. Ой, дивіться, ми тут не самі; до нас хтось йде! (З'являється Фея квітів.)

Фея квітів: Добрий день, дітки! Я – Фея квітів! Дуже рада бачити вас на моїй галявині. Чи подобається вам тут? А які з моїх квітів вам вже знайомі? (Відповіді дітей).

Фея квітів: Так, молодці діти! А чи звернули ви увагу, що у кожної квітки свій колір, у якій я її розмальовую своїми чарівними фарбами? Чи знаєте ви, яких кольорів бувають квіти? (Діти відповідають, що знають.)

Фея квітів: Зараз ми це перевіримо. (Фея показує колір, а діти повинні називати квіти до нього. Наприклад: червоний-троянда, мак; білий – ромашка, синій - пролісок, дзвіночок).

Вихователь: Бачиш, фея, які у мене розумні діти. А ще вони і вірші про квіти знають! (Діти читають віршики.)

Фея квітів: Молодці, діти! А зараз я пропоную вам усім на хвилиночку уявити себе квіточками. Для цього ви маєте підвестися й уважно слухати мене та повторювати за мною.

Фізкультхвилинка «На галявині квітки»

На галявині квітки

Розкривають пелюстки.

Ось так, ось так,

Розкривають пелюстки.

(Руки зігнуті до плечей, діти стискають і розпрямляють пальці.)

Вітерець гуляє,
Квіточки хитає.
Ось так, ось так,
Квіточки хитає.

(Нахили тулуба вправо-вліво, вперед-назад.)

А увечері квітки
Закривають пелюстки.

(Діти присідають.)

Фея квітів: Добре, сідайте будь ласка. Діти, а я ось чула, що десь на іншій планеті є така чарівна квітка, яка не росте на землі і її не треба поливати. Що ж це за квітка? Чи не бачили ви її? (Діти відповідають, що не бачили такої квітки.)

Вихователь: Я також чула про таку квітку. Мені про неї розповідав мій добрий знайомий. А планета, на якій він її бачив, називається LEGОЛАНДІЄЮ, адже багато чого, що там є, зроблено з LEGO.

Фея квітів: Ось би і мені, хоча б одним оком, побачити таку квітку.

Вихователь: Діти, а давайте ми зробимо для Феї чарівну квітку.

Діти: Із задоволенням!

Вихователь: Але перш, ніж почати будувати, давайте зробимо пальчикову гімнастику.

Пальчикова гімнастика «Квітка»

Вихідна позиція - долоні підняті вгору, пальці створюють «пуп'янок», основи кистей притиснуті одна до другої. Квітка розпускається - розводимо одночасно пальці рук у боки, а потім зводимо пальці разом.

Вранці сонечко зійшло - розпустилась квітка.

А увечері закрила пелюсточки швидко.

Вихователь: У нас з вами в LEGO- конструкторі є різнокольорові деталі, з яких ми і будемо робити кожний свою чарівну квіточку. Подивіться, вони всі різні за формою, розміром та кольором. Ви можете обирати будь-які деталі. Але спочатку вам потрібно поміркувати, якою буде ваша квітка, уявити її! Давайте пригадаємо, які частини є у квітки. Молодці, діти. Якщо ви вже уявили свою

чарівну квітку, можете приступати до її створення. (Діти конструюють під «Вальс квітів» П.І.Чайковського.)

Після закінчення роботи діти розповідають про свою квіточку, яку вони зробили.

Вихователь: Фея! Поглянь, які чарівні квіти зробили наші діти для тебе.

Фея: Так ось вона яка, чарівна квіточка, і в кожного малюка вона своя. Я дуже вдячна вам, діти! Я обов'язково прикрашу вашими квітами свою галявину. А зараз вам вже час повертатися. Я буду ще чекати вас у гості.

Вихователь: Дякуємо й тобі, фея! Ми обов'язково повернемося! Чи не так, діти? До побачення фея! (Діти заплющують очі і повертаються до групи).

Заняття «Мій друг з планети LEGOЛАНДІЯ»

Мета: Учити конструювати з деталей конструктора LEGO за темою та умовами, формувати вміння самостійно обирати необхідні деталі. Стимулювати творчу уяву дошкільників. Виховувати творчу ініціативу; уміння узгоджувати свої дії з діями товаришів. Розвивати дрібну моторику рук, конструктивні здібності. Сформувати у дітей стійкий інтерес до конструктивної діяльності; бажання експериментувати, творити, винаходити.

Обладнання: повітряна кулька, аудіо-запис, LEGOша, маленький рюкзак з аркушами паперу, де написані завдання від чаклуна, LEGO-конструктор, корзини.

Хід заняття:

Звучить загадкова музика. На повітряній кулі спускається LEGO – людина, за спиною якої маленький рюкзачок.

Вихователь: Діти, подивіться, до нас хтось летить. Та це ж якийсь інопланетянин! Який же він цікавий, незвичайний! (Звертає увагу на фігурку LEGO - чоловічка). Чим же він незвичайний? Так, він зроблений з деталей конструктора LEGO. І звать його – LEGOша.

LEGOша вітається з дітьми і розповідає сумну історію:

Ось орбіту я змінив,

До вас, діти, прилетів.
 Бо немає в мене дома –
 Злий чаклун так захотів.
 На LEGОЛАНДІЇ я жив,
 LEGОласощі любив.
 Завітали би у гості -
 LEGОкексом пригостив.
 Все подобалось мені
 На планеті чарівній.
 LEGОквіти й LEGОзвіри
 Незрівняної краси.
 Та ось лихий чаклун з'явився
 І LEGОсвіт враз весь змінився.
 Щоб я йому не заважав,
 На Землю він мене заслав,
 Завдань важких надавав,
 А я летів і сумував...
 Я дуже хочу вже додому,
 Але не впоратись самому.
 Чи допоможете мені
 В такі важкі для мене дні?

Вихователь: Діти, чи допоможемо LEGОші виконати завдання злого чаклуна і повернутися додому? (Діти відповідають, що так). Отже, LEGОша, не засмучуйся і давай свої завдання.

Вихователь дістає з рюкзака завдання і оголошує дітям.

Завдання 1. «Відгадай загадку від чаклуна»:

Червоні, зелені і жовті цеглинки,
 А з них – і будинки, і навіть тваринки,
 Машина, корабель, телега...
 То що ж це, малята? Це - ...

(LEGO)

Завдання 2. «Знайди за силуетом».

На аркушах паперу обведено і замальовано силуети фігурок, побудованих з LEGO-конструктора; самі фігурки знаходяться поруч. Дітям потрібно знайти тінь від кожної фігурки.

Завдання 3. «Чарівна доріжка».

З деталей конструктора, які використовувалися у попередньому завданні, дітям потрібно побудувати доріжку, по якій LEGOша відправиться додому, але робити це слід, дотримуючись певного правила: кожна наступна деталь має бути схожою за розміром чи кольором на попередню. Діти по черзі приєднують свої деталі. Вихователь допомагає співвідносити деталі за розміром чи кольором, стежить, щоб діти не сварились.

Вихователь: Молодці, діти! Ви чудово впорались з усіма завданнями, так дружньо і добре працювали. Але напевно трішки втомились, давайте відпочинемо і зробимо фізкультхвилинку.

Фізкультхвилинка «Дружні малята» (вправи виконуються в парах):

Хлопчики й дівчатка

Вміють дружно жити,

(ритмічно з'єднують пальці рук у «замок»)

І маленькі пальчики

Люблять теж дружити

(ритмічно торкаються однаковими пальцями рук)

Один, два, три, чотири, п'ять –

Починаєм рахувати.

Один, два, три, чотири -

Всі рахунок закінчили.

(опускають руки донизу, працюють зап'ястями).

Хлопчики й дівчатка

Вміють дружно жити,

І маленькі ніжки

Люблять теж дружити

(торкаються ніжкою ніжки сусіда).

Хлопчики й дівчатка
 Вміють дружно жити
 І маленькі спинки
 Люблять теж дружити

(труться спинками).

Вихователь: Діти, LEGOша дякує вам за допомогу, але він знову щось засмучений. Справа в тому, що він побачив, яка наша група дружня, а на своїй планеті у нього зовсім немає друзів. Давайте допоможемо йому і зконструємо для нього друзів. Але як і ми з вами різні, несхожі один на одного, так і друзі LEGOші мають бути різними.

Отже, перед вами знаходяться корзини з деталями LEGO, їх багато і вони різні за розміром, формою, кольором (цеглинка квадратна, цеглинка кругла, різні пластини, фіксатори, шестерінки, колеса). Не обов'язково використовувати їх усі. Саме з них ви і будете робити друзів для LEGOші. Але не кваптеся, спочатку поміркуйте і уявіть, яким буде ваш друг. Уявили? Тож починайте працювати.

Вихователь: Я бачу, що всі вже виконали завдання, тому несіть свої роботи на килим, наш LEGOша вже зачекався! Які дивовижні у вас чоловічки. Міцні, красиві, усі різні. А як звати кожного з них? А що вони люблять? (Відповіді дітей). Як цікаво ви про них розповіли! LEGOші вони дуже подобаються, він дякує вам і сподівається, що ще завітає до вас у гості. А зараз ви можете пограти з LEGOшею і його LEGO-друзями, а потім ми посадимо їх у корзину, попрощаємось з ними і відправимо додому, у чарівну LEGOЛАНДІЮ.

*Визначення рівня сформованості творчих здібностей у вихованців групи №7
(експериментальна група, контрольний етап експерименту)*

№	Прізвище та ім'я дитини	Завдання								Кіл-ть балів
		№.1	№.2	№.3	№.4	№.5	№.6	№.7	№.8	
1	Андрєєва Маша	2	3	3	2	2	3	2	3	20
2	Бондарев Павло	3	3	2	3	2	2	3	3	21
3	Воропаєва Олена	2	2	3	2	2	2	2	3	18
4	Давиденко Саша	2	3	3	2	3	3	3	3	22
5	Задорожня Ріта	3	2	3	2	2	3	3	3	21
6	Логвіненко Артем	2	3	2	3	2	3	3	3	21
7	Лужаков Ярослав	1	3	2	3	1	2	2	2	16
8	Мазур Настя	2	3	2	3	2	1	2	2	17
9	Носков Даня	3	2	2	2	3	2	2	3	19
10	Нудний Ярослав	3	2	2	3	3	2	3	2	20
11	Олейнікова Ілона	3	3	3	3	2	3	3	2	22
12	Пащенко Катя	2	3	3	3	3	3	3	3	23
13	Пономаренко Дар'я	3	3	3	3	3	3	2	3	23
14	Саднік Лера	3	2	2	3	3	2	2	2	19
15	Яновіч Ріта	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Всього										306

Таблиця 2.5

*Визначення рівня сформованості творчих здібностей у вихованців групи №3
(контрольна група, контрольний етап експерименту)*

№	Прізвище та ім'я дитини	Завдання								Кіл-ть балів
		№.1	№.2	№.3	№.4	№.5	№.6	№.7	№.8	
1	Булкін Слава	2	1	2	2	2	2	2	2	15
2	Вельможний Даня	3	2	3	2	3	2	2	2	19
3	Гончар Міша	2	1	2	2	2	2	1	2	14
4	Зуєва Варя	3	3	3	3	3	3	2	2	22
5	Литвиненко Вероніка	3	3	2	3	2	3	2	2	20
6	Лукашов Саша	2	2	3	2	2	2	2	3	18
7	Малихін Тимур	2	2	2	3	2	3	2	3	19
8	Наумов Влас	2	2	2	2	2	2	2	2	16
9	Немов Артем	2	3	3	3	3	3	2	3	22
10	Олієв Кирилл	2	3	3	2	3	3	2	3	21
11	Пантон Софія	2	2	3	2	2	2	2	2	17
12	Повелиця Ярослав	3	3	3	3	3	3	3	3	24
13	Романенко Андрій	2	3	3	2	3	3	3	3	22
14	Філатова Ярина	3	3	3	2	2	2	2	3	20
15	Шипіт Поліна	1	2	2	2	2	2	2	2	15
Всього										284

Зведена кількісних результатів в ЕГ та КГ під час констатувального та контрольного етапів експерименту

Група	Рівні	Абсолютні показники констат. експ.	Відносні показники констат. експ.	Абсолютні показники контр. експ.	Відносні показники контр. експ.	Абсолютна різниця показників	Відносна різниця показників
Експериментальна	Високий	2	13 %	10	66,7 %	8	53,7 %
	Середній	7	47 %	5	33,3 %	2	13,7 %
	Низький	6	40 %	-	-	6	40 %
Контрольна	Високий	3	20 %	7	47 %	4	27%
	Середній	8	53 %	8	53%	-	-
	Низький	4	27 %	-	-	4	27 %